

במדבר פרק יז

פרק יז הוא המשכו של פרק טז. בפרקנו מותם של 250 נשיאי העדה הביא את העם להאשים את משה ואהרן בהכשלתם. כתוצאה מכך נענשו בני ישראל במגפה והיא הופסקה על ידי אהרן בעזרת הקטורת. ואולם לא היה די בזאת בכדי להשיב לעם על טענותיו כנגד מעמדם של אהרן ושבת לוי. לצורך כך נערך מבחן נוסף הוא מבחן המטות. ללימוד הפרק יוקדשו שני שיעורים.

שאלות מכוונות למידה:

אם המחנות שימשו מבחן כיצד ייתכן שהפכום לחלק מכלי הקודש?
 על מה מתלונן העם לאחר עונש המורדים?
 מה נוכל ללמוד מכך שהמגפה הופסקה דווקא על ידי קטורת?
 במה שונה מבחן המטות ממבחן המחנות? ומה הצליח להוכיח?

2.....מבנה הפרק - למורה-

5.....הצלת העם על ידי אהרן ומבחן המטות.

8.....הקשר רחב [רשות].

13.....הקשר אישי [רשות].

מבנה הפרק - למורה-

<p>(א) וידבר ה' אל משה לאמר (ב) אמר אל אלעזר בן אהרן הכהן וירם את המחנות מבין השרפה ואת האש זרה הלאה כי קדשו (ג) את מחנות החטאים האלה בנפשתי ועשו אתם רקעי פחים צפוי למזבח כי הקריבם לפני ה' ויקדשו ויהיו לאות לבני ישראל: (ד) ויקח אלעזר הכהן את מחנות הנחשת אשר הקריבו השרפים וירקעום צפוי למזבח (ה) זכרון לבני ישראל למען אשר לא יקרב איש זר אשר לא מזרע אהרן הוא להקטיר קטרת לפני ה' ולא יהיה כקרח וכעדתו כאשר דבר ה' ביד משה לו:</p>	<p>המחנות כציפוי למזבח</p>
<p>(ו) וילנו כל עדת בני ישראל ממחרת על משה ועל אהרן לאמר אתם המתם את עם ה' (ז) ויהי בהקהל העדה על משה ועל אהרן ויפנו אל אהל מועד והנה כסהו הענן וירא כבוד ה' (ח) ויבא משה ואהרן אל פני אהל מועד (ט) וידבר ה' אל משה לאמר (י) הרמו מתוך העדה הזאת ואכלה אתם פרגע ויפלו על פניהם:</p>	<p>תלונת העם על משה ואהרן</p>
<p>(יא) ויאמר משה אל אהרן קח את המחנה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטרת והולך מהרה אל העדה וכפר עליהם כי יצא הקצף מלפני ה' החל הנגף (יב) ויקח אהרן דבר משה וירץ אל תוך הקהל והנה החל הנגף בעם ויתן את הקטרת וכפר על העם (יג) ויעמד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה (יד) ויהיו המתים במגפה ארבעה עשר אלף ושבע מאות מלבד המתים על דבר קרח (טו) וישב אהרן אל משה אל פתח אהל מועד והמגפה נעצרה:</p>	<p>הצלת העם בעזרת המחנה</p>
<p>(טז) וידבר ה' אל משה לאמר (יז) דבר אל בני ישראל וקח מאתם מטה לבית אב מאת כל נשיאיהם לבית אבתם שנים עשר מטות איש את שמו תכתב על מטהו (יח) ואת שם אהרן תכתב על מטה לוי כי מטה אחד לראש בית אבותם (יט) והנחתם באהל מועד לפני העדות אשר אועד לכם שמה (כ) והיה האיש אשר אבחר בו מטהו יפרח והשפתי מעלי את תלונות בני ישראל אשר הם מלינם עליכם (כא) וידבר משה אל בני ישראל ויתנו אליו כל נשיאיהם מטה לנשיא אחד מטה לנשיא אחד לבית אבתם שנים עשר מטות ומטה אהרן בתוך מטותם (כב) וינח משה את המטות לפני ה' באהל העדת (כג) ויהי ממחרת ויבא משה אל אהל העדות והנה פרח מטה אהרן לבית לוי ויצא פרח ויצץ ציץ ויגמל שקדים (כד) ויצא משה את כל המטות מלפני ה' אל כל בני ישראל ויראו יקחו איש מטהו: (כה) ויאמר ה' אל משה השב את מטה אהרן לפני העדות למשמרת לאות לבני מרי ותכל תלונתם מעלי ולא ימתו (כו) ויעש משה כאשר צוה ה' אתו כן עשה (כז) ויאמרו בני ישראל אל משה לאמר הן גוענו אבדנו כלנו אבדנו (כח) כל הקרב הקרב אל משפן ה' ימות האם תמנו לגוע:</p>	<p>מבחן המטות</p>

המחנות כציפוי למזבח – פסוק א-ה

בפתח פרק יז נצטווה אלעזר בן אהרן הכהן לקחת את המחנות מתוך השריפה ולעשותם ציפוי למזבח:

א וידבר ה', אל משה לאמר. ב אמר אל אלעזר בן-אהרן הכהן, וירם את-המחנות מבין השריפה, ואת האש, זרה הלאה: כי, קדשו. ג את מחנות החטאים האלה בנפשתם, ועשו אתם רקעי פחים צפוי למזבח כי הקריבם לפני ה', ויקדשו; ויהיו לאות, לבני ישראל. ד ויקח אלעזר הכהן, את מחנות הנחשת, אשר הקריבו, השרפים; וירקעום, צפוי למזבח. ה זכרון לבני ישראל, למען אשר לא יקרב איש זר אשר לא מזרע אהרן הוא, להקטיר קטרת, לפני ה'; ולא יהיה כקרח וכבעדתו, כאשר דבר ה' ביד משה לו.

אברבנאל מקשה על ציווי זה בשתי שאלות

אברבנאל

[1] מה ראה יתברך שיקחו מחנות קרח ועדתו וירקעום ציפוי למזבח

[2] ואיך אמר עליהם 'כי קדשו'?

על שאלה זו נביא את דברי רמב"ן לפסוק

אבל יש לומר, [2] כי בעבור שעשו כן [250 נשיאי העדה] על פי משה היו קודש. כי הם הקדישו אותם לשמים לפי שחשבו שיענה אותם האלוקים באש [1] ותהיינה המחנות האלה כלי שרת באהל מועד לעולם;

והנכון בעיני, [2] כי יאמר הכתוב 'כי הקריבו לפני ה' ויקדשו ויהיו לאות לבני ישראל', כלומר אני הקדשתי אותם מעת שהקריבו אותם לפני [1] כדי שיהיו לאות לבני ישראל.

- לפי ההסבר הראשון הקדושה באה למחנות בעקבות כוונת המקריבים. כל אחד מהאנשים שהקריב את המחנות היה בטוח שבו יבחר ה', והוא עשה את מעשיו לשם שמים, ולכן נתקדשו המחנות. ולפי הסבר השני המחנות הפכו להיות אות לבני ישראל על מנת שלא יקרב איש זר להקטיר קטורת.

להעמקה – "ויקדשו ויהיו לאות... זכרון לבני ישראל" -

ר' יצחק עראמה, בפירוש עקדת יצחק

[1] ציוה שירם מחנות האנשים האלה אשר על ידם נתבטל הכזב וירקעום ציפוי למזבח באופן שיתקיימו שם תמיד. ובוזה יהיה זיכרון לבני ישראל אשר לא יקרב איש זר אשר לא מזרע אהרן להקטיר קטורת לפני ה'. [2] והוצרך לתת טעם לשום המחנות האלה במקום קדוש לאמר: כי במה שהקריבו המחנות לפני ה'. לברר במ האמת מהשקר נתקדשו להיות לאות לבני ישראל. בעל עקדת יצחק מסביר [2] שהתקדשות המחנות נובעת מכך שהם שמשו אות להבחין בין אמת לשקר, [1] וגם לדורות תפקידם לשמש אות אזהרה לבני ישראל.

תלונת העם - "אתם המיתם את עם ה"

כיצד ניתן להבין את תלונת העם לאחר שנכחו בניסים גלויים במו עיניהם?

רמב"ן [ו]

אתם המתם את עם ה' - אמר אונקלוס 'אתון גרמתון דמית עמא דה'. יפתור, כי יאשימו אותם על שנתנו העצה הזאת להקטיר קטורת זרה לפני ה', **מדעתם** שהמקריבים אותם נשרפים. **כי השם לא אמר למשה להקריב הקטורת הזאת**, והוא לא אמר לישראל בשם ה' לעשות כן, אם כן מעצמם נתנו העצה הזאת אשר מתו בה העם, והיו יכולין לתת אות ומופת אחר במטה או בזולתו.

- לפי רמב"ן הטענה כנגד משה הייתה שהוא יזם את מבחן המחנות מעצמו, ולא מציווי ה', ובעקבותיו מתו 250 נשיאי העדה.

הצלת העם על ידי אהרן ומבחן המטות

ט וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: י הֲרַמּוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאָכְלָה אֹתָם כְּרָגַע וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם:
 ציווי זה 'הרמו מיתוך העדה הזאת' - דומה במהותו לדבריו של ה' למשה אחרי חטא העגל: (שמות
 לב י)
 "וְנִעַתְתָּ הַנִּיחָה לִּי וַיִּחַר אִפִּי בָהֶם וְאָכַלְס וְנִאָעַשָׂה אוֹתָךְ לְגוֹי גְדוֹל".
 משה יודע שעליו לעשות מעשה על מנת להציל את העם, אלא שהפעם לא מדובר בתפילה אלא
 במעשה:

יא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֱהֲרֹן, קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׂים קִטְרֶת, וְהוֹלֵךְ מִהֲרָה אֶל
 הָעֵדָה, וְכַפַּר עֲלֵיהֶם: כִּי יֵצֵא הַקֶּצֶף מִלִּפְנֵי ה', הַחֵל הַנֶּגֶף. יב וַיִּקַּח אֱהֲרֹן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה, וַיֵּרָץ אֶל
 תּוֹךְ הַקֶּהֱל, וְהִנֵּה הַחֵל הַנֶּגֶף, בָּעָם; וַיִּתֵּן, אֶת הַקִּטְרֶת, וַיִּכְפֹּר, עַל הָעָם. יג וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמֵּתִים, וּבֵין
 הַחַיִּים; וַתַּעֲצֵר, הַמַּגֶּפֶה. יד וַיִּהְיוּ, הַמֵּתִים בַּמַּגֶּפֶה, אַרְבָּעָה עָשָׂר אֶלֶף, וַיִּשְׁבַּע מֵאוֹת מִלְּבַד הַמֵּתִים, עַל
 דְּבַר קִרְחַ. טו וַיֵּשֶׁב אֱהֲרֹן אֶל מֹשֶׁה, אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד; וְהַמַּגֶּפֶה, נִעְצָרָה.

מדוע נעצרה המגפה על ידי קטורת?

רש"י פסוק יג

דבר אחר למה בקטורת, לפי שהיו ישראל מליזין ומרננים אחר הקטורת לומר סם המוות הוא, על
 ידו מתו נדב ואביהוא, על ידו נשרפו חמשים ומאתים איש. אמר הקדוש ברוך הוא: תראו שעוצר
 מגפה הוא, והחטא הוא הממית

רשב"ם

פסוק יא: **ושים קטרת** - להודיע שהקטורת הממיתה בשאינם כהנים, היא הנותנת חיים ביד כהנים,
 לדעת שהן ראויים לעבודה.

הצלת העם על ידי אהרן ובעזרת הקטורת מהווה תשובה לעם בשני מישורים
 א. מרש"י למדנו ש: הקטורת כשלעצמה איננה ממיתה, שהרי כאן היא הצילה את העם ממגפה
 ב. מרשב"ם למדנו ש: רק מי שראוי לשמש בכהונה יכול להשתמש בקטורת, ולכן מבחן המחנות
 היה מבחן ראוי שבחן מי ראוי לשמש בכהונה
 ובכך ניתן מענה לתלונתם של ישראל על משה ואהרן.

מבחן המטות – פסוקים טז-כו

טז וידבר ה' אל משה לאמר: יז דבר אל בני ישראל וקח מאתם מטת מטת לבית אב מאת כל נשיאיהם לבית אבתם שנים עשר מטות איש את שמו תכתב על מטהו: יח ואת שם אהרן תכתב על מטה לוי כי מטת אחד לראש בית אבותם: יט והנחתם באהל מועד לפני העדות אשר אועד לכם שמה: כ והיה האיש אשר אבחר בו מטהו יפרח והשכתי מעלי את תלנות בני ישראל אשר הם מלינים עליכם: כא וידבר משה אל בני ישראל ויתנו אליו כל נשיאיהם מטת לנשיא אחד מטת לנשיא אחד לבית אבתם שנים עשר מטות ומטה אהרן בתוך מטותם: כב וינח משה את המטת לפני ה' באהל העדת: כג והי ממחרת ויבא משה אל אהל העדות והנה פרח מטת אהרן לבית לוי ויצא פרח ויצא ציץ ויגמל שקדים: כד ויצא משה את כל המטת מלפני ה' אל כל בני ישראל ויראו ויקחו איש מטתו: כה ויאמר ה' אל משה השב את מטת אהרן לפני העדות למשמרת לאות לבני מרי ותכל תלונתם מעלין לא ימותו: כו ויעש משה כאשר צוה ה' אתו כן עשה:

• ניתן לשאול מדוע נדרש גם מבחן המטות לאחר הכפרה באמצעות הקטורת?

עצירת המגפה בעזרת הקטורת מוכיחה שהקטורת ראויה ביד הכהנים. ואילו מבחן המטות מוכיח שה' בחר בשבט לוי לעבוד במשכן במקום הבכורות. הצורך הזה נבע מכך שעדיין פיעם בתוך העם, לשבטיו השונים, הרצון לעבוד במשכן, כמו שהיה לפני חטא העגל (כשהבכורים מכל שבטי ישראל היו שותפים), וכמו שטען קרח "כל העדה כלם קדושים ובתוכם ה' " (במדבר טז, ג). (ההסבר על פי רמב"ן - ראו בהעמקה)

להעמקה – פירוש רמב"ן

והנכון בעיני, שהיו העם מאמינים עתה בכהונת אהרן שכבר יצאה אש מלפני ה' ותאכל את קרבנותיו, אבל היו חפצים שיהיו הבכורות משרתי המשכן במקום הלוויים, ולא ירצו בחילופין שעשו בהם, כי היו חפצים שיהיה לכל השבטים חלק בעבודת בית ה'. והנה יתלוננו, אתם המיתם אותם, שנתתם העצה הזאת שיקריבו קטורת ככהנים, והם היו ראויים לעבודת לווים לא שיהיו ככהנים מקריבי קטורת, וזה טעם פרח מטת אהרן לבית לוי (פסוק כג):

• לפי רמב"ן מבחן המטות בא בעקבות רצונם של כל שבטי ישראל לקחת חלק בעבודת ה' ולהחזיר את מעמדה בכורים לקדמותו, טרם הוחלפו הבכורים בבני לוי.

החשש של העם מהקרבה למשכן – פסוקים כז-כח

כז ויאמרו בני ישראל, אל-משה לאמר: הן גוענו אבדנו, כלנו אבדנו. כח כל הקרב הקרב אל-משכן ה', ימות; האם תמנו, לגוע.

רשב"ם [כז]

אבדנו - "ויאבדו מתוך הקהל" אם-כן כולנו אובדים מדי יום ביום. כיצד?! "כל הקרב הקרב" כל איש ואיש אשר יקרב אל המשכן לשומרו או אל כלי המשכן עם הלויים ימות. שעדיין לא התרה במ הקב"ה שעדיין לא נכתב "והזר הקרב יומת". ולכך הוא מזהירם בפרשה זו "וזר לא יקרב אליכם, והזר הקרב יומת". שמכאן ואילך לא יקרבו כלל ולא ימותו.

רשב"ם מפרש שעדיין לא נאמר לבני ישראל כי הזר הקרב יומת ולכן אינם מבינים מה עליהם לעשות וכיצד עליהם לנהוג בקרבת המשכן. לאור דברים אלו מובן מקומו של פרק י"ח בו מוגדר תפקיד הכהנים והלויים בשמירה על עם ישראל מפני קרבה למשכן ושם גם נאמרת במפורש האזהרה: וזר לא יקרב אליכם (פרק י"ח פסוק ד') והזר הקרב יומת (פסוק ז').

לסיכום

בכדי לענות לקרח ועדתו על תלונתם בפרק טז נעשו מספר ניסים: בליעת האדמה ומבחן הקטורת. בפרק יז התרעם העם על מבחן הקטורת - **לפי רמב"ן הם טענו שמדובר ביוזמה של משה ולא בציווי ה'** - ולכן היה צורך להוכיח לעם שהקטורת בידי הכהנים איננה סם מוות והיא יכולה להציל ולעצור את המגפה. מכל-מקום, עדיין לא התיישבה דעתם של ישראל על בחירת שבט לוי לעבודת המשכן במקומם ולכך נועד מבחן המטות – להוכיח את בחירת ה' בשבט לוי. בעקבות שאלתם של ישראל בסוף פרק י"ז, מופיעים בפרק י"ח הכללים שיגנו על העם, ואחריותם של הכהנים והלויים על העם.

הקשר רחב [רשות]

מגפות נוספות שהתחוללו בעם ישראל כעונש

במדבר פרק כה - לאחר חטא בעל פעור

וַיָּבֹא אַחֲרָיִם יִשְׂרָאֵל אֶל הַקִּבְּהָ וַיִּדְקֹר אֶת שְׁנֵיהֶם אֶת אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת הָאִשָּׁה אֶל קִבְּתָהּ וַתַּעֲצֹר
הַמַּגֵּפָה מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

במדבר פרק לא - לאחר חטא בעל פעור

הַן הִנֵּה הָיוּ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדַבָּר בְּלִעַם לְמַסָּר מֵעַל בְּה' עַל דְּבַר פְּעוֹר וַתְּהִי הַמַּגֵּפָה בַּעֲדַת ה'

שמואל א פרק ד - בקרב אפק מול הפלשתים

וַיַּעַן הַמְּבַשֵּׁר וַיֹּאמֶר נֹס יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי פְּלִשְׁתִּים וְגַם מַגֵּפָה גְּדוֹלָה הִיְתָה בָּעַם וְגַם שְׁנֵי בְּנֵי מִתְנֵי חָפְנֵי
וַפִּינָחָס וְאַרְוֹן הָאֱלֹהִים נִלְקָחָה

שמואל ב פרק יח - לאחר מפקד דוד

וַיִּנְגְּפוּ שָׁם עִם יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי עַבְדֵי דָוִד וַתְּהִי שָׁם הַמַּגֵּפָה גְּדוֹלָה בַּיּוֹם הַהוּא עֲשָׂרִים אֶלֶף

שמואל ב פרק כד - עצירת המגפה לאחר מפקד דוד

וַיְבִין שָׁם דָּוִד מִזִּבְחַת לַה' וַיַּעַל עֹלֹת וּשְׁלָמִים וַיַּעֲתֵר ה' לְאַרְצָא וַתַּעֲצֹר הַמַּגֵּפָה מֵעַל יִשְׂרָאֵל

הקטרת קטורת שלא ברשות

ויקרא י - בחנוכת המשכן על ידי נדב ואביהו

א וַיִּקְחוּ בְנֵי אֶהֱרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מִחֶתְתוֹ וַיִּתְּנוּ בָהֶן אֵשׁ וַיִּשְׁמֹוּ עָלֶיהָ קְטֹרֶתוֹ וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי
ה' אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם. ב וַתַּצֵּא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמָתוּ לִפְנֵי ה'

דברי הימים ב פרק כו - עוזיהו מלך יהודה

טז וּכְחֻזְקָתוֹ, גָּבַהּ לְבוֹ עַד-לְהַשְׁחִית, וַיַּמְעַל, ה' אֱלֹהֵיוֹ; וַיָּבֹא אֶל-הַיִּכַּל ה', לְהַקְטִיר עַל-מִזְבַּח
הַקְטֹרֶת. יז וַיָּבֹא אַחֲרָיו, עֲזַרְיָהוּ הַכֹּהֵן; וַעֲמֹו כַּהֲנִים לֵה', שְׂמוֹנִים--בְּנֵי-חֵיל. יח וַיַּעֲמְדוּ עַל-עֲזַרְיָהוּ
הַמֶּלֶךְ, וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא-לָךְ עֲזַרְיָהוּ לְהַקְטִיר לֵה'--כִּי לַכַּהֲנִים בְּנֵי-אֶהֱרֹן הַמְּקַדְּשִׁים, לְהַקְטִיר: צא מִן-
הַמְּקַדֵּשׁ כִּי מַעֲלָתָ, וְלֹא-לָךְ לְכַבֹּד מֵה' אֱלֹהִים. יט וַיִּזְעַף, עֲזַרְיָהוּ, וַיִּבְדֹּו מִקְטֹרֶת, לְהַקְטִיר; וַבִּזְעָפוֹ
עַם-הַכַּהֲנִים, וַהֲצַרְעַת זָרְחָה בְּמִצְחוֹ לִפְנֵי הַכַּהֲנִים בְּבֵית ה', מֵעַל, לְמִזְבַּח הַקְטֹרֶת.

בחירת הכהנים והלוויים

סיפור קרח ועדתו מברר את שאלת בחירתם של אהרן ובניו לכהנים ואת בחירתו של שבט לוי.

מתי נבחרו הכהנים והלוויים ואיך התורה מנמקת את בחירתם?

העבודה על המזבח הייתה בראשיתה לבכורי ישראל, כמו שמתואר בשמות פרק כ"ד
שמות פרק כד, ה: וַיִּשְׁלַח אֶת נְעָרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּזְבְּחוּ זִבְחִים שְׁלָמִים לַה' פָּרִים

רש"י(שם)

(ה) את נערי - הבכורות

שמות פרק כז- בשמות פרק כ"ז מופיע לראשונה ציווי מיוחד לאהרן לעבוד במשכן, בהעלאת הנרות במנורה, ללא נימוק מדוע דווקא הם נבחרו לכך

(כ) וְאֵתֵה תַעֲזֹה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זֵית זָךְ כְּתִיב לְמַאֲוֵר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד: (כא) בְּאֵהָל מוֹעֵד מִחוּץ לַפְּרָכֶת אֲשֶׁר עַל הָעֵדֻת יַעֲרֹךְ אֹתוֹ אֶהְרֹן וּבָנָיו מֵעֶרֶב עַד בֹּקֶר לִפְנֵי ה' חֲקֹת עוֹלָם לְדֹרֹתָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

שמות פרק כח- בציווי על בגדי הכהנים כתוב במפורש שאהרן ובניו מכהנים בעבודת המשכן ללא נימוק מדוע נבחרו דווקא הם

(א) וְאֵתֵה הִקְרַב אֵלֶיךָ אֶת אֶהְרֹן וְאֶת בָּנָיו אִתּוֹ מֵתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכַהֵנוּ לִי אֶהְרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר בְּנֵי אֶהְרֹן: (ב) וַעֲשִׂיתָ בְּגָדֵי קֹדֶשׁ לְאֶהְרֹן אֲחִיךָ לְכָבוֹד וּלְתִפְאֶרֶת: ... (מ) וּלְבָנֵי אֶהְרֹן תַעֲשֶׂה כְתֹנֶת וַעֲשִׂיתָ לָהֶם אֲבִנְטִים וּמַגְבָּעוֹת תַעֲשֶׂה לָהֶם לְכָבוֹד וּלְתִפְאֶרֶת: (מא) וְהַלְבַּשְׁתָּ אֹתָם אֶת אֶהְרֹן אֲחִיךָ וְאֶת בָּנָיו אִתּוֹ וּמְשַׁחְתָּ אֹתָם וּמְלַאֲתָ אֶת יָדָם וּקְדַשְׁתָּ אֹתָם וְכַהֵנוּ לִי: ... (מג) וְהָיוּ עַל אֶהְרֹן וְעַל בָּנָיו בְּבֹאֵם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד אוֹ בְּגִשְׁתֶּם אֶל הַמִּזְבֵּחַ לְשֵׁרֵת בְּקֹדֶשׁ וְלֹא יִשְׂאוּ עוֹנֵן מֵתוֹ חֲקֹת עוֹלָם לוֹ וּלְזֵרְעוֹ אַחֲרָיו

שמות פרק כט - התהליך בו אהרן ובניו יתקדשו לעבודה במשכן

(א) וְזֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר תַעֲשֶׂה לָהֶם לְקֹדֶשׁ אֹתָם לְכַהֵן לִי לְקַח פֶּר אֶחָד בֶּן בְּקָר וְאֵילִם שְׁנַיִם תְּמִימִם: ... (ד) וְאֵת אֶהְרֹן וְאֶת בָּנָיו תִּקְרִיב אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּרְחַצְתָּ אֹתָם בַּמַּיִם: ...

שמות פרק ל- עבודת אהרן ובניו במזבח הקטורת ובמנורה

(ו) וְהִקְטִיר עָלָיו אֶהְרֹן קְטֹרֶת סָמִים בְּבִקְרָה בְּבִקְרָה בְּהִיטִיבוֹ אֶת הַנֶּרֶת יְקַטִּירָנָה: (ח) וּבִהַעֲלֹת אֶהְרֹן אֶת הַנֶּרֶת בֵּין הָעֶרְבִים יְקַטִּירָנָה קְטֹרֶת תָּמִיד לִפְנֵי ה' לְדֹרֹתֵיכֶם: ... (י) וְכִפֹּר אֶהְרֹן עַל קַרְנֹתָיו אַחַת בַּשָּׁנָה מִדָּם חֲטָאת הַכֹּפְרִים אַחַת בַּשָּׁנָה יְכַפֵּר עָלָיו לְדֹרֹתֵיכֶם קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים הוּא לַה': פ

שמות פרק לב – נאמנותם של בני לוי במעשה העגל

(כו) ויעמד משה בשער המחנה ויאמר מי לה' אלי ויאספו אליו כל בני לוי (כו) ויאמר להם כה אמר ה' אלהי ישראל שימו איש חרבו על ירכו עבר ושובו משער לשער במחנה והרגו איש את אחיו ואיש את רעהו ואיש את קרבו (כח) ויעשו בני לוי כדבר משה ויפל מן העם ביום ההוא כשלושת אלפי איש (כט) ויאמר משה מלאו ידכם היום לה' כי איש בבנו ובאחיו ולתת עליכם היום ברכה

במדבר פרק ג – בחירת הלויים לעבודה ותפקידיהם והנימוק לכך

(א) הקרב את מטה לוי והעמדת אתו לפני אהרן הכהן ושרתו אתו (ז) ושמרו את משמרתו ואת משמרת כל העדה לפני אהל מועד לעבד את עבדת המשכן (ח) ושמרו את כל כלי אהל מועד ואת משמרת בני ישראל לעבד את עבדת המשכן (ט) ונתתה את הלויים לאהרן ולבניו נתונם נתונם המה לו מאת בני ישראל (י) ואת אהרן ואת בניו תפקדו ושמרו את כהנתם והזר הקרב יומת: פ (יא) וידבר ה' אל משה לאמר (יב) ואני הגה לקחתי את הלויים מתוך בני ישראל תחת כל בכור פטר רחם מבני ישראל והיו לי הלויים (יג) כי לי כל בכור ביום הכתי כל בכור בארץ מצרים הקדשתי לי יכל בכור בישראל מאדם עד בהמה לי יהיו אני ה' ס

במדבר פרק ח – הקדשת הלויים לעבודה במשכן

(א) קח את הלויים מתוך בני ישראל וטהרת אתם (ז) וכה תעשה להם לטהרם הנה עליהם מי חטאת והעבירו תער על כל בשרם וכבסו בגדיהם והטהרו (ח) ולקחו פר בן בקר ומנחתו סלת בלוילה בשמן ופר שני בן בקר תקח לחטאת (ט) והקרבת את הלויים לפני אהל מועד והקהלת את כל עדת בני ישראל (י) והקרבת את הלויים לפני ה' וסמכו בני ישראל את ידיהם על הלויים (יא) והניף אהרן את הלויים תנופה לפני ה' מאת בני ישראל והיו לעבד את עבדת ה' (יב) והלויים יסמכו את ידיהם על ראש הפרים ועשה את האחד חטאת ואת האחד עלה לה' לכפר על הלויים (יג) והעמדת את הלויים לפני אהרן ולפני בניו והנפת אתם תנופה לה' (יד) והבדלת את הלויים מתוך בני ישראל והיו לי הלויים (טו) ואחרי כן יבאו הלויים לעבד את אהל מועד וטהרת אתם והנפת אתם תנופה (טז) כי נתנים נתנים המה לי מתוך בני ישראל תחת פטרת כל רחם בכור כל מבני ישראל לקחתי אתם לי (יז) כי לי כל בכור בבני ישראל באדם ובבהמה ביום הכתי כל בכור בארץ מצרים הקדשתי אתם לי (יח) ואקח את הלויים תחת כל בכור בבני ישראל (יט) ואתנה את הלויים נתנים לאהרן ולבניו מתוך בני ישראל לעבד את עבדת בני ישראל באהל מועד ולכפר על בני ישראל ולא יהיה בבני ישראל נגף בגשת בני ישראל אל הקדש

דברים יז – הכהנים והלויים עוסקים גם במשפט

(ח) כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין ובין נגע לנגע דברי ריבת בשעריך וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך בו: (ט) ובאת אל הכהנים הלויים ואל השפט אשר יהיה בימים ההם ודרשת והגידו לך את דבר המשפט

דברים פרק לג – בברכת משה לבני לוי הם מקבלים תפקיד נוסף: ללמד תורה את ישראל

(ח) וללוי אמר תמיד ואוריך לאיש חסידך אשר נסיתו במסה תריבהו על מי מריבה: (ט) האמר לאביו ולאמו לא ראיתיו ואת אחיו לא הכיר ואת בנו בניו לא ידע כי שמרו אמרתך ובריתך ינצרו: (י) יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל ושימו קטורה באפך וכליל על מזבחתך

מלאכי פרק ב – הכהנים והלוויים מלמדים את העם תורה

(ד) וידעתם כי שלחתי אליכם את המצוה הזאת להיות בריתי את לוי אמר ה' צבאות: (ה) בריתי היתה אתו החיים והשלוש ואתנם לו מזרע ויראני ומפני שמי נחת הוא: (ו) תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו בשלוש ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעון: (ז) כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא

נחמיה פרק ח – הלוויים והכהנים מלמדים את התורה לבני ישראל בראש השנה

(ז) וישוע ובני ושרביה ימין עקוב שפתי הודיה מעשיה קליטא עזריה יוזבד חנן פלאיה והלויים מבנינים את העם לתורה והעם על עמדם: (ח) ויקראו בספר בתורת האלהים מפרש ושום שכל ויבינו במקרא: (ט) ויאמר נחמיה הוא התרשטא ועזרא הכהן הספר והלויים המבנינים את העם לכל העם היום קדש הוא לה' אלהיכם אל תתאבלו ואל תבכו כי בוכים כל העם פשמעם את דברי התורה

לסיכום: לבחירת בני לוי לתפקידיהם הרוחניים יש נימוק היסטורי – נאמנותם לעבודת ה' במעשה העגל. לעומת זאת בחירת אהרן ובניו לעבודת הקרבנות איננה מנומקת במפורש בתורה.

חכמי המדרש נתנו מספר טעמים לבחירת אהרן לכהונה

מהתרגום הירושלמי לחומש שמות עולה שאהרן זכה לכהונה בזכות מעשיה של יוכבד

תרגום ירושלמי שמות ב, כא

ויהי כי יראו המילדות את האלהים ויעש להם בתים" (שמות ב, כא)

מתרגם: "...מרים נסבת כליל דמלכותא ויכבד נסבת כליל כהונתא רבתה"

במדרש במדבר רבה קושרים את בחירת אהרן למעשה העגל, כיון שנחשב בכור בין הבנים (למרות שבחירתו נזכרת מספר פרקים לפני מעשה העגל)

במדבר רבה פרשת נשא פרשה ו סימן ב

הרי מצינו בבכורי ישראל שירדו מגדולתם על מעשה העגל.
אבל בכורי הלויים שלא טעו בעגל ניתנה הכהונה לאהרן שהיה בכור
ושאר בכורי הלויים לא הוצרכו לפדיון, ולא לכפרה, וזכו ללויים עם אחיהם.

הקשר אישי [רשות]

משה ואהרון יצאו להגנת העם גם כאשר העם יצא נגדם וטען שהם אחראים למות קהל ה'.
ואולם, הדבר אינו מונע ממשה לצוות את אהרון לרוץ להציל את בני ישראל ומאהרון לעשות זאת
מיד.

היכולת של מנהיגים להמשיך להגן על הציבור אותו הם מנהיגים גם כשהוא מורד בהם היא יכולת
מופלאה.

האם יש לנו כוחות להמשיך לעשות חסד עם אחרים גם כשהם כפויי טובה?